

Sygn. akt I ACa 998/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Sławomir Jamróg
Sędziowie:	SSA Marek Boniecki (spr.) SSA Barbara Baran
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2016 r. w Krakowie na rozprawie
sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości L. K. Spółki
z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji w upadłości likwidacyjnej
w M.

przeciwko Województwu (...)

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 28 kwietnia 2016 r. sygn. akt I C 3242/15

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Barbara Baran SSA Sławomir Jamróg SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 998/16

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 29 listopada 2016 r.

Powód Syndyk masy upadłości (...) sp. z o.o. w M. w likwidacji

w upadłości likwidacyjnej domagał się zasądzenia od pozwanego Województwa (...) w postępowaniu nakazowym kwoty 220.831,82 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 listopada 2014 r. tytułem zwrotu wartości nakładów poczynionych na użyczoną nieruchomość pozwanego.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 30 października 2015 r. w sprawie I Nc 187/15 Sąd Okręgowy w Kielcach nakazał pozwanemu, aby zapłacił powodowi kwotę 220.831,82 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 listopada 2014 r. do dnia zapłaty oraz 9.961 zł kosztów postępowania.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany wniósł o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa, zarzucając dokonanie potrącenia dochodzonej pozvem wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, ewentualnie powołując się na zarzut potrącenia zgłoszony na etapie wezwania do zapłaty.

Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Kielcach uchylił ww. nakaz zapłaty i oddalił powództwo, rozstrzygając również o kosztach procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 1 września 2004 r. pomiędzy pozwanym a (...) sp. z o.o. w M. doszło do zawarcia umowy użyczenia, której przedmiotem była zabudowana nieruchomość stanowiąca własność pozwanego, do realizacji zadań Spółki. Postanowieniem z dnia 12 września 2014 r. wydanym w sprawie VGU 31/14 Sąd Rejonowy w K. ogłosił upadłość (...) spółki z o.o. w M.

w likwidacji (dalej: Spółka w likwidacji) oraz określił, iż upadłość prowadzona będzie przez likwidację majątku dłużnika. W dniu 30 września 2014 r. na mocy porozumienia stron doszło do rozwiązania umowy użyczenia z dniem 30 września 2014 r. Protokołem zdawczo-odbiorczym z tego samego dnia przeniesiono posiadanie nieruchomości gruntowej na rzecz pozwanego. Pismem z dnia 25 lipca 2014 r. likwidator Spółki w likwidacji zwrócił się do Zarządu Województwa (...) o podjęcie decyzji o zakupie przez pozwanego środków trwałych spółki: pieca c.o., ogrodzenia lotniska, nakładów poniesionych na modernizację pasa startowego za kwotę 184.460 zł, co miało umożliwić sfinansowanie kosztów postępowania upadłościowego. Następnie na wezwanie pozwanego przy piśmie z dnia 4 września 2014 r. przekazał stosowne dokumenty na okoliczność poniesionych nakładów i związanych w tym kosztów. Po rozwiązaniu umowy użyczenia Syndyk wystawił w dniu 30 września 2014 r. faktury VAT: nr (...) na kwotę 20.563,98 zł, nr (...) na kwotę 16.259,84 zł brutto, nr (...) na kwotę 184.008 zł brutto. Sumy wyszczególnione w fakturach obejmowały nakłady poczynione przez L. K. sp.

z o.o. na nieruchomość stanowiącą własność pozwanego w okresie łączącej strony umowy użyczenia w postaci: pieca c.o. do kotłowni, wykonania ogrodzenia lotniska, modernizacji pasa startowego w postaci utwardzenia powierzchni manewrowych. Powyższe faktury zostały przyjęte i zaksięgowane przez pozwanego. Województwo (...) jest wierzycielem powoda do łącznej kwoty 651.312,44 zł. W dniu 14 listopada 2014 r. reprezentant Województwa (...) złożył przy czynności zgłoszenia wierzytelności sędziemu komisarzowi w postępowaniu upadłościowym oświadczenie o potrąceniu przysługujących pozwanemu wierzytelności w stosunku do powoda z wzajemną wierzytelnością przysługującą powodowi w stosunku do pozwanego w kwocie 220.832,00 zł objętej pozvem.

W postępowaniu upadłościowym Syndyk uznał wierzytelność pozwanego w kwocie 655.312,44 zł, jednak odmówił uznania potrącenia z przysługującej wierzytelności wartości zobowiązania wierzyciela powstałego po dniu 30 września 2014 r., to jest po dniu ogłoszenia upadłości. Postanowieniem z dnia 18 marca 2015 r. Sędzia komisarz odrzucił sprzeciw pozwanego do listy wierzytelności złożonej w postępowaniu upadłościowym. Postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2015 r. sędzia komisarz Sądu Rejonowego w K.

w sprawie V GUp 12/04 zatwierdził listę wierzytelności sporządzoną w postępowaniu upadłościowym. Pismem z dnia 6 sierpnia 2015 r. Syndyk wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 220.831,82 zł w terminie 7 dni od daty otrzymania pisma. W odpowiedzi pozwany odmówił zapłaty powyższej kwoty, powołując się na oświadczenie o potrąceniu z dnia 14 listopada 2014 r. Jednocześnie wskazując na art. 498 k.c., złożył oświadczenie o potrąceniu kwoty 220.831,82 zł z kwotą wierzytelności przysługującej pozwanemu – 651.312,44 zł do wysokości wierzytelności niższej.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że pozwany był uprawniony do podniesienia zarzutu potrącenia w rozpoznawanej sprawie, mimo jego rozpoznania w postępowaniu upadłościowym. Sąd przyjął

jednocześnie, że obie wzajemne wierzytelności powstały przed ogłoszeniem upadłości. Wierzytelność upadłego z tytułu nakładów poczynionych na nieruchomości stanowiącą własność pozwanego powstała w okresie łączącej strony umowy użyczenia nieruchomości, co miało miejsce przed dniem ogłoszenia upadłości. Zdaniem Sądu łącząca strony umowa nie przewidywała sposobu rozliczenia czynionych przez powoda nakładów na nieruchomość. Powołując się na przepis art. 713 k.c. w zw. z art. 753 §2 k.c., Sąd Okręgowy zauważył, że pozwany nie kwestionował zasadności i potrzeby czynienia nakładów objętych przedmiotem postępowania, a zatem uznać należy, że upadły działał zgodnie ze swoimi obowiązkami. Od chwili poczynienia nakładów służyła mu zatem wierzytelność o ich zwrot, nie była ona natomiast wymagalna. Zaistniały zatem przesłanki do dokonania potrącenia w rozumieniu art. 93 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego w związku z art. 498 k.c.

Wyrok powyższy zaskarżył apelacją powód, wnosząc o jego zmianę poprzez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty.

Apelujący zarzucił naruszenie: 1) art. 93 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego poprzez błędne jego zastosowanie i wykładnię, z uwagi na okoliczność, że norma z tego przepisu dotyczy wierzytelności, których termin wymagalności jeszcze nie nastąpił, zatem wierzytelność powoda musiałaby mieć określony termin, aby była zdolna do potrącenia; 2) naruszenie art. 95 prawa upadłościowego i naprawczego poprzez jego niezastosowanie do stanu faktycznego ustalonego w sprawie; 3) art. 753 §2 k.c. w zw. z art. 713 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie do rozliczenia nakładów na rzecz użyczoną za zgodą użyczającego; 4) art. 405 i nast. k.c. poprzez ich niezastosowanie w zakresie rozliczenia nakładów poniesionych przez powoda po rozwiązaniu umowy użyczenia.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Okręgowy prawidłowo, z poszanowaniem reguł wyrażonych w przepisie art. 233 §1 k.p.c. ustalił stan faktyczny sprawy, co sprawiło, że Sąd Apelacyjny przyjął go za własny.

Dodatkowo Sąd drugiej instancji ustalił, że w umowie użyczenia z dnia 1 września 2004 r. strony postanowiły m.in., że: użyczający oddaje biorącemu do używania nieruchomości do realizacji jego zadań, z zachowaniem prawa Aeroklubu (...) do nieodpłatnego korzystania z lotniska oraz całej jego infrastruktury technicznej w celu prowadzenia działalności statutowej(...)biorący do używania będzie miał prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane związane z inwestycjami podejmowanymi w celu rozwoju lotniska(...)biorący do używania zobowiązany będzie do utrzymywania nieruchomości w stanie niepogorszonym, w szczególności będzie ponosił koszty utrzymania użyczonej nieruchomości(...).Jednocześnie w(...) umowy strony określiły, że koszty utrzymania oznaczają wszelkie wydatki i nakłady pozwalające zachować nieruchomość w stanie niepogorszonym, a w szczególności: koszty konserwacji, remontów, napraw, ubezpieczenia i eksploatacji. (dowód: umowa – k. 14-16)

(...) sp. z o.o. w M. zarządziła w imieniu pozwanego majątkiem objętym umową użyczenia. Zakup pieca c.o. przeprowadzony został w ramach modernizacji kotłowni. Przed likwidacją spółki przeprowadzono również modernizację pasa startowego i ogrodzenia. (dowód: zeznania świadka J. M. (1) – 00:21:15, 00:22:50 – k. 83, zeznania świadka J. M. (2) – 00:48:40 – k. 84, faktura – k. 30)

Powyższe dowody nie były kwestionowane przez żadną ze stron, są wzajemnie spójne, wobec czego należało przydać im walor wiarygodności.

W rozpoznawanej sprawie poza sporem pozostawały okoliczności: poczynienia nakładów na użyczoną nieruchomość przez upadłego przed ogłoszeniem upadłości (...) sp. z o.o. w M., wartości tych nakładów oraz istnienia wierzytelności

pozwanego względem upadłego, również powstałych przed ogłoszeniem upadłości. Istota sporu między stronami sprowadzała się do wyjaśnienia, czy wierzytelności upadłej spółki powstały przed ogłoszeniem upadłości, tj. z chwilą poczynienia nakładów czy też po tej dacie, tj. z momentem rozwiązania umowy użyczenia i przekazania posiadania nieruchomości wraz z nakładami pozwanemu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, przede wszystkim jednak ustalenia wymagało, czy wierzytelność upadłego względem pozwanego w ogóle powstała. W pełni zgodzić należy się z prezentowanym w orzecznictwie poglądem, w myśl którego rozliczenie nakładów

w pierwszej kolejności winno nastąpić na podstawie umowy łączącej strony. Jeżeli kontrahenci nie umówili się w tej kwestii, sięgnąć należy do przepisów ustawowych regulujących dany stosunek prawny, a gdy jest to niemożliwe do norm zawartych w art. 224

i nast. k.c. W ostateczności dopiero możliwe będzie skorzystanie z uregulowań dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2009 r., III CZP 6/09, Biuletyn SN z 2009, nr 3). Jak wynika z zapisu zawartego w §5.1 umowy użyczenia, biorący do używania zobowiązał się do ponoszenia kosztów utrzymania użyczonej nieruchomości. Jednocześnie strony postanowiły w §5.2, że pod pojęciem kosztów utrzymania rozumieć należy także nakłady pozwalające zachować nieruchomość w stanie niepogorszonym, a w szczególności m.in. koszty remontów i napraw. Przypomnieć w tym miejscu należy, że użyczana nieruchomość wykorzystywana była na potrzeby lotniska cywilnego. W tej sytuacji nakłady poczynione na modernizację pasa startowego czy też ogrodzenia lotniska uznać należałoby za zawierające się w kosztach utrzymania nieruchomości, określonych w §5.2, które biorący do używania zobowiązał się ponosić we własnym zakresie. Podobnie odnieść należałoby się do wydatków związanych z modernizacją kotłowni, w ramach której dokonano wymiany pieca c.o. Przy przyjęciu tej koncepcji wierzytelność upadłego w ogóle nie powstałaby, co czyniłoby z kolei żądanie pozwu niezasadnym w świetle ogólnego przepisu art. 353 k.c.

Wykładnia postanowień umowy z dnia 1 września 2004 r. dokonana na podst. art. 65 §2 k.c. poprzez pryzmat zarówno działań przedsądowych, jak i stanowisk procesowych, może prowadzić do konstatacji, że zamiarem kontrahentów nie było uznanie spornych nakładów za wchodzące w skład kosztów utrzymania nieruchomości określonych w §5 ust. 1 i 2. Byłoby to zresztą możliwe wyłącznie przy uznaniu ww. nakładów jako użyteczne. W przeciwnym wypadku po pierwsze, stanowiłyby one koszty utrzymania nieruchomości określone

w umowie, po wtóre, ewentualne wierzytelności z tytułu ich poniesienia powstałyby już w dacie ich dokonania.

Zagadnienie rodzaju spornych nakładów, wbrew pozorom, nie miało jednak dla rozstrzygnięcia kluczowego znaczenia. Oczywiście zgodzić trzeba się z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w powoływanej w apelacji uchwale z dnia 20 stycznia

2010 r. (III CZP 125/09, OSNC 2010, z. 7-8, poz. 108), zgodnie z którym art. 753 §2 k.c.

w zw. z art. 713 k.c. nie ma zastosowania do rozliczenia nakładów na rzecz użyczoną, poczynionych przez biorącego do używania za zgodą użyczającego. W tym zakresie podzielić należałoby zarzut apelacji, co jednak nie mogło prowadzić do uznania zaskarżonego wyroku za nieopowiadający prawu. W ocenie Sądu Apelacyjnego zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozostawia wątpliwości co do tego, że wszelkie sporne nakłady biorącego

w używanie na użyczoną nieruchomość dokonywane były za zgodą użyczającego. Po pierwsze, jak wiarygodnie zeznał J. M. (1) – likwidator spółki, a uprzednio członek rady nadzorczej, (...) sp. z o.o. w M. zarządzała lotniskiem znajdującym się na użyczonej nieruchomości w imieniu pozwanego właściciela. W rozpoznawanej sprawie nie podnoszono natomiast okoliczności nienależytego wykonywania czynności zarządczych przez ww. spółkę. W tej sytuacji trudno, pozostając w zgodzie z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, przyjąć, że pozwany nie akceptował nakładów czynionych przez spółkę, której był większościowym współnikiem (k. 7v). Po drugie, akceptacja użyczającego dla dokonywania nakładów pozostających w związku

z funkcjonowaniem lotniska wynikała wprost z umowy, a konkretnie z jej §2.2 w zw. z §4. Zgoda pozwanego na czynienie nakładów sprawiała z kolei, że w tym zakresie łącząca strony umowa nabierała cech zlecenia. Nawet jednak gdyby przyjąć, że zgoda ta, co do czego nie można mieć już żadnych wątpliwości, miała charakter następczy,

zastosowanie znalazłby art. 756 k.c. w zw. z art. 713 k.c. W tej sytuacji do rozliczenia nakładów między stronami umowy winien znaleźć zastosowanie art. 742 k.c. Wskazać w tym miejscu należy, iż możliwość użycia powoływanego w ostatniej kolejności przepisu do zwrotu nakładów jest powszechnie akceptowana w doktrynie (por. L. Ogieńko w: System prawa prywatnego. Tom 7 - Prawo zobowiązań – część szczegółowa, pod. red. J. Rajskiego, rozdział IX, teza 42). Konstrukcja art. 742 k.c. w zakresie obowiązku zwrotu wydatków (odsetki) nie pozostawia z kolei wątpliwości co do tego, że wierzytelność z tytułu nakładów powstaje z chwilą ich dokonania. Jak natomiast podniesiono wyżej, okoliczność poczynienia spornych nakładów przed ogłoszeniem upadłości była w sprawie bezsporna. W tych realiach, uznając skuteczność potrącenia dokonanego przez pozwanego, Sąd Okręgowy nie naruszył art. 93 ust. 1 oraz art. 95 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t. jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.). Nie sposób zgodzić się przy tym z argumentacją apelującego co do tego, że wierzytelności pozwanego powinny być traktowane jako wierzytelności przyszłe, które powstałyby dopiero na skutek rozwiązania umowy użyczenia. Jak już wskazano, wierzytelności z tytułu nakładów powstały już z chwilą ich dokonania. Z tym momentem (...) sp. z o.o. w M. mogła już skutecznie domagać się od pozwanego zapłaty, określając jednocześnie wysokość roszczenia oraz termin spełnienia świadczenia. Wbrew przekonaniu skarżącego ani dla powstania wierzytelności spółki, ani ich wymagalności nie było konieczne zawarcie porozumienia w przedmiocie zwrotu nakładów. Wobec konieczności rozliczenia nakładów na podst. art. 742 k.c., zastosowania w sprawie, co oczywiste, nie mogły znaleźć także przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, które po stronie pozwanej ograniczyły się do wynagrodzenia radcy prawnego przyjęto art. 98 §1 k.p.c. w zw.

z art. 391 §1 k.p.c. oraz §2 pkt 7 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 i w zw. z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

SSA Barbara Baran SSA Sławomir Jamróg SSA Marek Boniecki